

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 37.

Lýsingarprísir fyri þettireglur: 30 øyr. á forsiðuni,
20 øyr. á 3. og 4. síðu. Við stórrí lýsingum fæst
avsláttur í prísinum.

Leygardagin 14. september 1935.

Kostar kr. 1,50 fjóðringarsírið + Porto. Blaðið
verður bílagt á posthúsinum, brévasvarstøðum
og skrivastovuni. Telf. 143.

9. árg.

Vinnuflokksins hasardspæl í Grønlandspolitikkinum:

„Havnir í Grønlandi eru óneyðturviligar!“
reypa teir. - „Nú skal Føroya fólk reisa
í sínum veldi! - Nú skal setast hart móti
hørdum! - Nú skal skeiðin takast í aðra
hond! - Nú skal ikki dvínast, fyrr enn
kanónurnar dundra!“ o. s. fr.

Spurningurin um fullan veiðirætt við Grønland er ein aðal-spurningurin í føroyskum politikk. Hann er vörðin tað av lívsins hørðu lagnu:

Føroyingar hava at kalla einans fiskivinnuna at liva av, og heimagrunnarnir eru oyddir av fremmandum trolarum. Suðurlandið er ikki so fiskaríkt sum áður, og Eysturlandið er oftum ikki betri enn okkara grunnar. Grønland er einasta vónin fyri summarfiskiskapin.

Men Grønland er at kalla eitt stongt land fyri Føroyingum. Føroyingahavnin er tann einasta havn, vit kunnu fáa til nýtslu.

Grønlandspolitikkurin her á landi er eingin partapolitikkur. Her standa Føroyingar sámdir. Og tað var logið um teir ikki gjørdur tað.

Allir Føroyingar, fiskimenn, reiðarar og alt heima fólk hava sama ynski:

fullan veiðirætt í Grønlandi.

Vit søgdu, at Grønlandspolitikkurin frá føroyskari síðu er ein fyri allar flokkar felagspolitikkur. Hetta er kanska ikki heilt beint — tað er tó rætt, at hann hevur verið tað. Men er hann tað enn?

Ein nýggjur politiskur flokkur: »Vinnuflokkurin« og hansara blað, sum — uttan at vera tað — nevnið seg »Dagblaðið«, sýnist at hava lagt út við einum nýggjum Grønlandspolitikki.

Tað fyrsta, sum hesum flokki tókst at vera umráðandi, var við stórum orðum at útvarpa, at tann Grønlandspolitikkur sum hinir flokkarnir høvdu ført, var einki verður. Hesir flokkarnir, søgdu teir nýggju mennirnir, høvdu strevast og slitið fyri at fáa meir rætt í landi, t. d. fleiri havnir.

Burturspilt, rópti vinnuflokk-

urin. Okkum torvar ongur havnir. Vit skulu vera menn fyri at fáa okkum skip, sum avloysir tær.

„Havnir í Grønlandi eru óneyðturviligar!“ var hitt fyrsta herróp vinnuflokksins í Grønlandsmálinum.

Men tá ið hetta herrópið vísti seg at vera so »desperate«, at tað kóðnaði, áðrenn tað hevði fingið ekkó í teim føroysku homrum, funnu »stjórarnir« orgynni av »desperateme« herrópum.

Tungir í lummanum — vit uppástanda ikki, at í erva er ov fullt — rópa teir oman til Danir og yvir Føroya fjøll:

„Nú skal Føroya fólk reisa seg í sínum veldi!“

(Blaðið skrivur: »sinar«, tess andaliga »habitus« er vörðin kynleysur ella kynvillstur í nazihöllini hjá Dovragubbanum.)

Nú skal setast hart móti hørdum!

Nú skal skeiðin takast í aðra hond!

Nú skal ikki dvínast, fyrr enn kanónurnar dundra!“

O. s. fr.

Stór orð! Men munnu tey ikki vera líka so skaðilig sum herrópið til Danir, ið segði teim, at teir í friði og náðum kundu behalda havnirnar? Teir — teir stóru og tungu í »vasanum« — skuldu vísa vegin til avloysing av havnunum, ið býttlingarnir í logtinginum høvdu barst fyri.

Okkara áskoðan er, at vit einki vinna við at vera bondskir, tí vit orka ikki at vera so bondskir, at vit við »veldi« kunna fáa fiskimanni okkara betri veiðilíkindi í Grønlandi.

Hann, ið veikari er, kann bert vinna sámdir við viti og hepnari telving við lívsins átroðkandi grundum. Hetta ræður særliga, tá ið hin sterkari meinar, at hansara støða er »øgeostiske« og tann einasta heina yvirfyri

triðja parti í sakini — her Grønlandinum.

At Stauning er hjartaleysur yvirfyri teim treingjandi, noktar hansara lívslangi kampur fyri hin minnimenta. Hansara støða í Grønlandsmálinum fata vit ikki. Men at hann er yvirbevístur um, at hansara, ríkisdagsins og danska fólksins støða í Grønlandsmálinum er bein, og at hann heldur seg vera noyddan at halda hana — tað ivast vit ikki í. Og vit — tessverri, megu vit siga — ivast heldur ikki í, at stóðan ikki verður broytt við bondskeika frá okkara síðu.

Vit kenna okkum vissan í, at einasti máti og vegur at fáa Stauning og Danir í heila takið við til at broyta stóðuna er við vitsins og lívsins hørðu krøvum at vísa á eina leið, ið rekur interessurnar hjá Føroya fiskimanni uttan at nerva Grønlandingar.

Føroysk fiski- og arbeiðsmanna livikor.

Harri blaðstjóri!

Tygum biðjast geva hesi grein innivist í blaði tygara.

Ein Danskari, hr. O. M. Schultz, hevur í danskom blað skrivað grein um okkara fiski- og arbeiðsmanna livikor; og tað, hann skrivar, tykist at harma flest allar tingmenn, ja, summir vilja halda, at lítið og einki er sannheit av tí; men er hetta nú nakað at vera firtin yvir? Liggja teir ikki har áti á havinum og tuskast, frá tí teir fara úr skúlanum til teir ikki orka meir av elli, um lívið annars er teimum lagað, og teir ikki verða eftir har áti — og hvat er lonin? 6—7—800 kr um árið; og hvat tað forslar til klæðna og matnar hjá eini familju við t. d. 6 bornum, kann einhvør hugsa sær: Undirreinerungur!

Hvat teim flótandi líkkistunum viðvíkur, víta vit: at skip fleiri ferðir eru farin til Íslands og afturvend, og manningin glað við at vera heim aftur komin í øllum góðum, og tað hevur eisini verið haft á máli, at tað er einki at gera við tað, tí um nokur skip skulu vrakast, mugu flest øll av teim gomlu skipunum vrakast. Óivað hevði mangur fiskari verið glaðari við at farið við einum betri fari; tað nýstist í ikki at siga, at hetta kann gera teir illa til passar; teir víta fullveld, at teir seta lívið í vága, men teir eru noyddir at fara avstað; men syrgjuligt og skammiligt er tað, at — meðan teir bert vinna tað neyðturviliga til

lívsins uppihald hjá sínum og knossa nógvir pengar og góðar lötur til teir, ið heima sita — stundum hevur verið roynt at vunnið eitt og tvey oyrrir av kílonum av fiskinum, teir koma heim aftur við. Ljótt!

Ein arbeiðsmaður her í Havn vinnur í mesta lagi 17—1800 kr. um árið, aloftast 12—13—1400 kr., tað er tí ófatandi, at menn, ið fáa 3—4—5000, kunna fáa seg til at halda, at livikorini eru, sum tey eiga at vera.

Hví halda tit, at klagan frá læknum er komin?

Handilsavancan man óvrigheitin ikki halda seg hava nakað við at gera, har man alt vera, sum tað eigur, um vit gjalda 2—3 dupult fyri t. d. grønmeti, tað nervar einki, letur tað til.

A. Á.

C. Holm-Jacobsen vátar órætt sin.

Harra Chr. Holm-Jacobsen skal eiga tókk fyri, at hann leggur kortini á borðið. Fólk fær so høvi til at siggja, at tað var rætt sum á fundinum í sjónleikarhúsinum var sagt:

- 1) at hann — Holm-Jacobsen — hvorki hevði talað við Stauning ella hin »funderandi« stats- og fiskiskapsministerin, H. P. Hansen,
- 2) at Stauning persónliga ikki hevði haft við Ananu-málið at gera í hesum viðfangi.

Til prógv fyri hitt fyrsta uppfærtaka vit hesi Chr. Holm-Jacobsens orð:

»Eg havi ongafð sagt, at eg havi tosað við Stauning...«

Viðvíkjandi hinum seinra »citerar« Chr. Holm-Jacobsen hella úr einum brevi frá Grønlandstýrinum:

»I Anledning af Deres Skrivelse angående forskellige Fiskeriforhold ved Grønland af 27. August 1935 til Hr. Statsminister Th. Stauning, skal Styrelsen — efter Forhandling med den fg. Statsminister, Herr Finansminister H. P. Hansen, herved udtale...

Til deres Efterretning tilføjes endelig, at man under Dags Dato til Foreren og Fiskerne i »Anana« har telegraferet som følger: »Anledning deres Telegram til Statsministeren meddeler Statsministeren...«

Persónurin Stauning var á feriu og hevði einki við stats-ella fiskiskapsministerastarv at gera, so leingi »ferian« vardi. Alt, sum hevði adressu og orindi til stats-ella fiskiskapsministerin, varð avgjørt og svarað av H. P.

Hitt máttleysa liðið.

Tað yfir undir jörðini,
tað fylst undir jörðini,
smátt fólk býr undir jörðini.

Vit livdu kátt,
vit trúðu hátt,
men tonktu smátt.

Várt lyndi er veikt,
var dóur seigt,
nú er tað horvið í myrkri.

Vár tíð hon fór,
vitr drukku bjór,
alt rak út við sævarflóð.

Tú máttleysa lið
legg frælsins mátt,
heiv andan hátt,
fá sálarfrið.

Vit flyktast har,
ið einki var,
bert rotíð slögv
úr tara bar.

MAGNUS SKÆLING

Hansen sum fyribils stats- og fiskiskapsministeri.

Hetta vístu vit. Okkum undraði tí tey persónliga álop á Stauning í hesum máli — og vóru tey avgjørt sum alt, ið ósakligt og ósattur, ikki til gagns fyri sakina.

Tað var hvørjum fundaráhoyrara eyðsæð, at Chr. Holm-Jacobsen royndi at andøva fmóti, at annar maður — H. P. Hansen — hevði haft við hetta mál at gjørt. Á fundinum leyp hann t. d. hitt fyrst »citeraða« petti um, hvári H. P. Hansen er nevndur fg. statsministeri, og sum sigur, at svarini til hansara sjálvs eins og til »Foreren og Fiskerne i Anana« var givið »efter Forhandling med den fg. Statsminister Herr. Finansminister H. P. Hansen«.

Aftaná eina tilfika »dokumenta-sjón« gevur Holm-Jacobsen eina syndarlaga mynd av einum fastskorðaðum manni við at gera eina hjálpalessa roynd at venda orðunum soleiðis, sum at Stauning »overhovedet ikki beskæftiger sig med« 90 fiskimenn, ið heita á.

Vit halda, at hann ikki skuldi gjørt hetta — hann er virkiliga ov góður til at geva sít »bedre Jeg« soleiðis upp til skulstul fyri...

Løgin blaðstjóri!

»Dagblaðsins« stjóri, harra E. Sundum, skrivar 10. septbr. eina lítila grein: »Ein ósmæin maður«, har hann millum annað ilskast yvir, at vit seinasta leyggardag sögdu frá, at Grønlandsfundurin